

راهنمای مطالعه و یادگیری دانشجویان مامایی

• مهین تفضلی

♦ طلعت خدیوزاده

با توجه به نقش راهنمای مطالعه و یادگیری در پیشرفت تحصیلی و فقدان اطلاعات در مورد راهنمای مورد استفاده دانشجویان مامایی، هدف از انجام این پژوهش تعیین راهنمای مطالعه و یادگیری دانشجویان مامایی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۳۸۱ می‌باشد. در این مطالعه توصیفی - تحلیلی، ۱۵۳ دانشجوی رشته مامایی شاغل به تحصیل در سال ۱۳۸۱ انتخاب شدند. راهنمای مطالعه و یادگیری دانشجویان با استفاده از پرسشنامه راهنمای مطالعه و یادگیری تألیف شده توسط وین‌اشتن و همکاران بررسی شد. این پرسشنامه یک ابزار تشخیصی شامل ۱۰ حیطه نگرش، انگیزش، کنترل وقت، اضطراب، تمرکز، انتخاب ایده اصلی، راهنمای مطالعه، پردازش اطلاعات خودآزمایی و راهنمای آزمون می‌باشد. اطلاعات فردی و سوابق تحصیلی بوسیله پرسشنامه جمع‌آوری شد. در پردازش داده‌ها از آمار توصیفی استفاده شد. میانگین نمرات کسب شده از مقیاس‌های پرسشنامه راهنمای مطالعه و یادگیری به این شرح بود: نگرش $28/58 \pm 5/8$ ، انگیزش $25/68 \pm 4/63$ ، کنترل وقت $22/9 \pm 4/89$ ، کنترل اضطراب $29/57 \pm 5/81$ ، تمرکز $26/86 \pm 5/8$ ، راهنمای مطالعه $29/52 \pm 4/9$ ، انتخاب ایده اصلی $18/75 \pm 3/21$ ، پردازش اطلاعات $25/33 \pm 5/49$ خودآزمایی $24/1 \pm 5/51$ ، راهنمای آزمون $29/14 \pm 6/22$. نمرات دانشجویان در نگرش معادل صدک ۲۰، در انگیزش معادل صدک ۱۵ و در سایر راهنماها بین صدک ۴۰ تا ۸۰ نمرات جدول هنجاری دانشجویان آمریکا بود. با توجه به پایین بودن میزان نگرش و انگیزش دانشجویان، بررسی عوامل مؤثر بر این راهنماها، آموزش و اصلاح راهنمای مطالعه و یادگیری به منظور افزایش توان یادگیری دانشجویان و تهیه جدول هنجاری راهنمای مطالعه و یادگیری دانشجویان ایرانی به عنوان ملاکی برای ارزشیابی نتایج حاصل از پرسشنامه پیشنهاد می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: راهنمای مطالعه و یادگیری؛ نگرش؛ انگیزش؛ دانشجویان مامایی.

• - کارشناس ارشد آموزش مامایی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

♦ - کارشناس ارشد آموزش پزشکی، کارشناس ارشد بهداشت مادر و کودک و عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

مقدمه

یکی از مشکلات هر نظام آموزشی، مسأله عدم پیشرفت تحصیلی است. مطالعات انجام شده در جهان ارتباط مثبتی را بین موفقیت تحصیلی و برخی راهبردهای مطالعه و یادگیری مورد استفاده دانشجویان نشان داده‌اند (۴-۱). بررسی این راهبردها، موفقیت دانشجویان را از طریق تعیین نقاط قوت و ضعف مطالعه و تأمین مداخلات مناسب ارتقاء می‌بخشد (۵). اهمیت راهبردهای مطالعه و یادگیری در رسیدن به موفقیت تحصیلی، لزوم بررسی این راهبردها را ایجاب می‌کند.

پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری که بوسیله وین‌اشتاین^۱ و همکاران در سال ۱۹۸۷ تألیف شده، یکی از کامل‌ترین ابزارهای سنجش در این زمینه است (۶). این ابزار به منظور اندازه‌گیری میزان استفاده دانشجویان از راهبردهای مطالعه و یادگیری طراحی شده است. این پرسشنامه افکار و رفتارهای نهان و آشکاری را که با موفقیت در یادگیری در ارتباط هستند و می‌توانند از طریق مداخلات آموزشی تغییر یابند اندازه می‌گیرد (۷). پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری می‌تواند اطلاعات معنی‌داری را برای دانشجویان فراهم کند تا بتوانند به یادگیری خود کمک کنند (۸). به گزارش وین‌اشتاین، در دانشگاه تگزاس این پرسشنامه در مشاوره‌های تحصیلی، به عنوان ابزاری تشخیصی برای شناسایی حیطه‌های نقص در مطالعه و یادگیری و بویژه در دانشجویانی که شکست‌های تحصیلی جزئی یا شدید دارند و به منظور شناخت مشکلات یادگیری آنان و تصمیم‌گیری در مورد مداخلات آموزشی مناسب و ارائه دوره‌های "یادگیری یادگیری" بکار می‌رود و سالانه حدود ۱۰۰۰ دانشجو در این دوره‌ها وارد می‌شوند (۷).

وین‌اشتاین و همکاران در سال ۱۹۷۸ در آمریکا جدول معیاری برای سنجش راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان تهیه کردند که پایه‌ای برای مطالعات بعدی و مشاوره‌های تحصیلی در این کشور محسوب می‌شود (۷). بر اساس این جدول معیار، براتن و همکاران در سال ۱۹۹۸ گزارش کردند که دانشجویان نروژی در مقایسه با دانشجویان آمریکایی، از نگرش بهتری نسبت به تحصیل برخوردار هستند ولی میزان فعالیت‌های انگیزشی آنان بسیار کمتر و در سایر راهبردها مشابه دانشجویان آمریکایی هستند (۶). در مطالعه انجام شده بر روی دانشجویان رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی مشهد، میزان فعالیت‌های انگیزشی آنان همانند دانشجویان نروژی، پایین گزارش شد؛ این دانشجویان از تمرکز بالا و اضطراب کمتری نسبت به دانشجویان آمریکایی و نروژی برخوردار بودند و به میزان بیشتری از راهبردهای آزمون استفاده می‌کردند (۴). با توجه به رویکرد نوین آموزشی که معطوف به فعالیت‌های یادگیرندگان برای یادگیری است و با توجه به فقدان اطلاعات درباره راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان مامایی، هدف مطالعه حاضر، بررسی راهبردهای مطالعه و یادگیری این دانشجویان در سال ۱۳۸۱ می‌باشد.

روش پژوهش

مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی - تحلیلی است که در سال ۱۳۸۱، در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شده است. نمونه‌های پژوهش ۱۵۳ نفر از دانشجویان رشته مامایی می‌باشند. اطلاعات بوسیله پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری تألیف وین‌اشتاین و همکاران (۱۹۸۷) جمع‌آوری شد. این پرسشنامه، نقاط قوت و ضعف مطالعه و یادگیری دانشجویان را در ده حیطه بررسی می‌کند. ۹ تا ۱۰ مقیاس پرسشنامه، دارای ۸ ماده آزمون و یک مقیاس آن دارای ۵ ماده آزمون می‌باشد. این پرسشنامه از ۷۷ عبارت تشکیل شده که در مقیاس ۵ نقطه‌ای لیکرت تنظیم

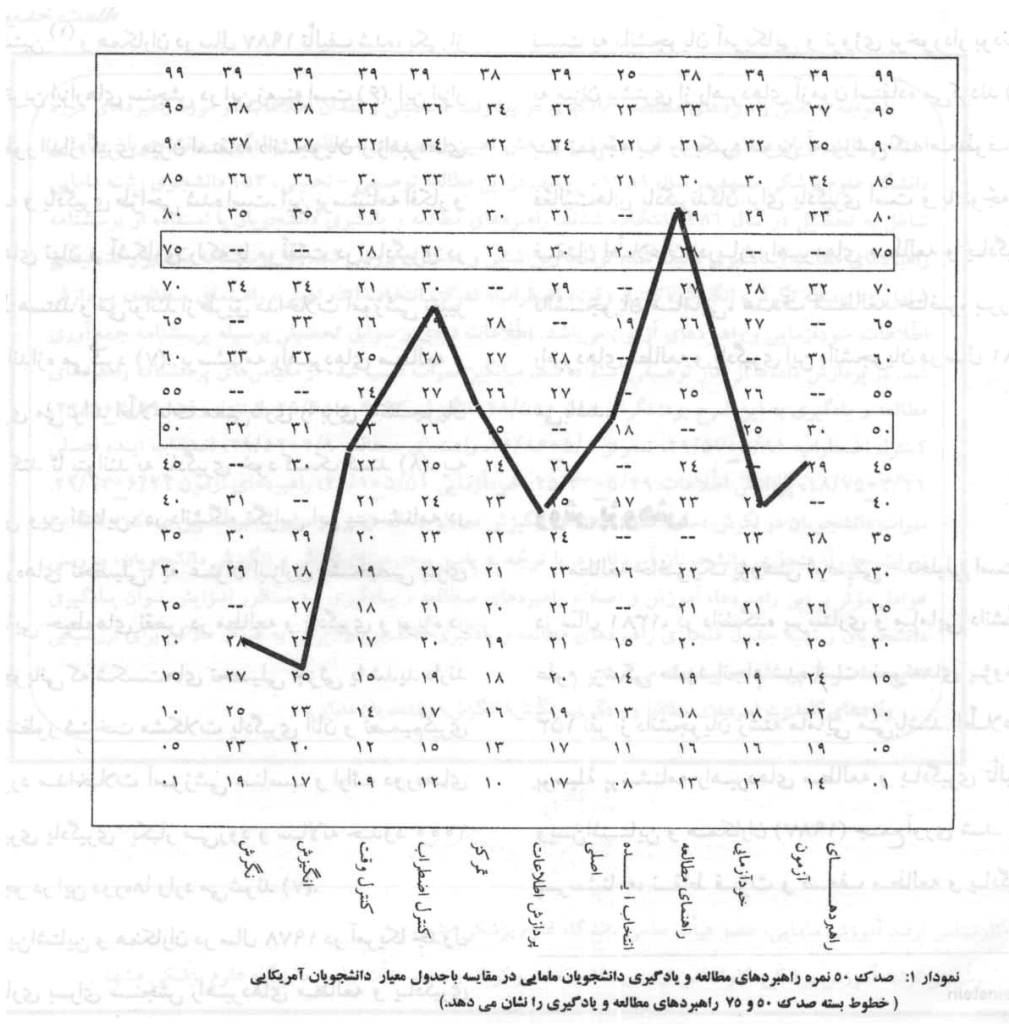
1. Weinstein

شده‌اند. طیف مقیاس هر عبارت از "اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند" تا "کاملاً در مورد من صدق می‌کند" تشکیل شده است (۸).

در مطالعه خدیوزاده و همکاران در سال ۱۳۷۸ در دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ضریب همسانی درونی با استفاده از الفای کرانباخ نمرات مقیاس‌ها بین ۰/۶۱ (برای راهنمای مطالعه) و ۰/۷۹ (برای اضطراب) بوده است (۴). نمره کل این پرسشنامه محاسبه نمی‌شود، چون این پرسشنامه یک ابزار تشخیصی برای تعیین مشکلات یادگیری در ده حیطة متمایز می‌باشد (۷). قبل از پر کردن پرسشنامه توضیحات لازم در مورد پرسشنامه و نحوه پر کردن آن بطور یکسان برای کلیه دانشجویان بیان و اجباری نبودن شرکت در پژوهش برای دانشجویان شرح داده شد، هر چند کلیه دانشجویان در مطالعه شرکت کردند. اطلاعات جمع‌آوری شده توسط نرم‌افزار SPSS پردازش گردید و آمار توصیفی مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

از ۱۵۳ نفر دانشجو، ۴۸ نفر در مقطع ناپوسته (۳۳ نفر

در ترم اول و ۲۵ نفر در ترم سوم) و ۱۰۵ نفر در مقطع پیوسته (۱۷ نفر در ترم دوم، ۲۸ نفر در ترم چهارم، ۳۳ نفر در ترم ششم و ۲۷ نفر در ترم هشتم) تحصیل می‌کردند. ۱۱۷ نفر مجرد و ۳۶ نفر متأهل بودند. میانگین سنی آنها $21/19 \pm 10/54$ بود.

میانگین نمرات کسب شده از مقیاس‌های پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری به این شرح بود: نگرش $5/8 \pm 28/58$ ، انگیزش $6/3 \pm 25/68$ ، کنترل وقت $4/89 \pm 22/9$ ، کنترل اضطراب $5/81 \pm 29/57$ ، تمرکز $5/8 \pm 26/86$ ، راهنمای مطالعه $9/9 \pm 29/52$ ، انتخاب ایده اصلی $3/21 \pm 18+75$ ، پردازش اطلاعات $5/49 \pm 25/33$ ، خودآزمایی $5/51 \pm 24/1$ ، راهبردهای آزمون $6/22 \pm 29/14$. صدک ۵۰ نمرات دانشجویان در قیاس‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری در مقایسه با صدک ۵۰ نمونه هنجاری از دانشجویان آمریکا در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است.

بحث

نتایج نشان داد که راهبردهای مطالعه و یادگیری این دانشجویان به طور واضحی با نیمرخ راهبردهای مطالعه و یادگیری نمونه هنجاری دانشجویان آمریکا تفاوت دارد (۷). راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان، همچنین با راهبردهای دانشجویان نروژی که در مطالعه براتن و اولاسن در سال ۱۹۹۸ بدست آمده است در اکثر مقیاس‌ها تفاوت دارد (۹).

در مطالعه حاضر، دانشجویان از اضطراب کمتر و تمرکز بیشتری نسبت به دانشجویان آمریکایی و نروژی برخوردار بودند؛ در مطالعه انجام شده قبلی بر روی دانشجویان رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۳۷۸ نیز، دانشجویان به طور قابل توجهی از اضطراب کمتر و تمرکز بیشتری نسبت به مطالعات خارجی برخوردار بودند. اضطراب کمتر که در بین دانشجویان مامایی و دانشجویان رشته‌های ذکر شده در مطالعه قبلی (۴) مشاهده شد، ممکن است بدلیل اطمینان بیشتر آنان از فارغ‌التحصیلی و کسب مدرک تحصیلی باشد. تفسیر این یافته‌ها نیاز به پژوهش‌های بیشتری در مورد علل احتمالی مؤثر بر اضطراب و تمرکز دانشجویان دارد.

اختلاف چشمگیری بین میانگین نمرات این دانشجویان در مقیاس انگیزش با دانشجویان آمریکایی وجود داشت و یافته‌های ما در این مقیاس مشابه یافته‌های مطالعه قبلی بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد (۴) و مطالعه براتن در نروژ می‌باشد (۹). مقیاس انگیزش، پشتکار، خودتنظیمی و تمایل به سخت‌کوشی برای انجام وظایف تحصیلی و تکالیف درسی را نشان می‌دهد (۷). نمرات دانشجویان در این مقیاس ممکن است به تمایل آنان برای بیان آنچه که واقعاً انجام می‌دهند بستگی داشته باشد. احتمال دیگری برای توضیح این اختلاف می‌تواند این باشد که دانشجویان آمریکایی بر این باورند که موفقیت و شکست هر فرد در زندگی به تلاش خود او بستگی دارد و بنابراین برای رسیدن به اهداف خود، برای تلاش و فعالیت بیش از هر چیز دیگری ارزش قائل هستند (۹). به هر حال، بدون داشتن اطلاعاتی درباره عقاید اسنادی دانشجویان، تفسیر اختلاف مشاهده شده در نمرات انگیزش دانشجویان ایرانی و نروژی با دانشجویان آمریکایی غیرممکن است. عقاید اسنادی شامل اسناد به علل بیرونی و درونی در موفقیت‌ها و شکست‌های فرد در طول زندگی است. فعالیت‌های انگیزشی دانشجویان عمدتاً ناشی از عقاید اسنادی آنان می‌باشد (۶). مسؤولیت‌پذیری بیشتر دانشجویان نسبت به شکست و موفقیت خود باعث ایجاد انگیزه و تلاش بیشتر برای رسیدن به موفقیت می‌شود. برای درک عمیق علل این تفاوت، باید عقاید اسنادی و جزئیات انگیزش و عوامل مؤثر بر آن در این دانشجویان مورد بررسی دقیق‌تر قرار گیرد. از آنجا که فعالیت‌های انگیزشی

میزان تلاش و تقلا برای رسیدن به هدف را نشان می‌دهد و مطالعات فراوانی وجود دارند که ارتباط بالایی را بین انگیزش و یادگیری نشان داده‌اند (۲-۴)، انجام بررسی‌های بیشتر در زمینه انگیزش در دانشجویان مورد بررسی ضروری به نظر می‌رسد.

همانگونه که نمودار نشان می‌دهد، دانشجویان مورد مطالعه، در مقایسه با دانشجویان آمریکایی از راهبرد خودآزمایی که نظارت فرد بر یادگیری خود را نشان می‌دهد کمتر استفاده می‌کنند؛ این یافته همانند یافته‌های مطالعه قبلی در دانشگاه مشهد می‌باشد. نمرات دانشجویان مامایی در مقیاس نگرش کمتر از نمرات دانشجویان رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی در مطالعه قبلی و معادل صدک ۲۰ جدول معیار دانشجویان آمریکایی بود، این مسئله ممکن است به این دلیل باشد که تحصیل در این رشته تضمین کننده اشتغال و رسیدن به اهداف بعدی آنان در زندگی نمی‌باشد. بهر حال، برای تفسیر این نتایج، نیاز به پژوهش و مطالعه بیشتری در این زمینه وجود دارد. این یافته‌ها اطلاعات توصیفی را در مورد راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان بدست می‌دهد ولی با توجه به تفاوت چشمگیر نمرات دانشجویان ما در این مقیاس‌ها با مطالعات خارجی، تفسیر دقیق این نتایج منوط به تعیین جدول معیار برای مطالعه و یادگیری دانشجویان در کشور می‌باشد.

بهر حال، اقدامات لازم به منظور تقویت نگرش و انگیزش دانشجویان از جانب اساتید و برنامه‌ریزان آموزشی و آموزش راهبردهای صحیح مطالعه و یادگیری به دانشجویان به منظور افزایش میزان یادگیری و افزایش پیشرفت تحصیلی دانشجویان ضروری به نظر می‌رسد. از آنجا که پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری ابزاری تشخیصی است که می‌تواند در مشاوره‌های تحصیلی و نیز توسط خود دانشجویان در جهت شناسایی مشکلات مطالعه و یادگیری آنان بکار گرفته شود، تهیه جدول هنجاری راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان ایرانی به عنوان ملاکی برای ارزشیابی نتایج حاصل از پرسشنامه پیشنهاد می‌گردد.

Abstract

Survey on the Study and Learning Strategies of Students of Midwifery at Mashad University of Medical Sciences

This study is conducted to explore the study and learning strategies of students of midwifery at Mashad University of Medical Sciences in 2002 since this issue is very important in academic achievement for college students. A total of 153 midwifery students at this university participated in the study. A self-report questionnaire (LASSI) developed by Weinstein et al. (1987) translated into Persian by Khadiv zadeh et al. (2002) was used for data collection; another questionnaire was also used for personal and academic information. The mean score in 10 subscales were as follows: attitude 28.58+5.8, motivation 25.68+4.63, time management 22.9+4.89, anxiety control 29.57+5.81, self-testing 24.1+5.51, concentration 26.81+5.8, study aid 29.52+4.9, information processing 25.33+5.49, test strategies 29.14+6.22 (all out of 40) and main idea selection 18.78+3.21 (out of 25). It was concluded that the students' low score on attitude and motivation needs a deeper analysis. Education and correction can improve their learning potential. Also, providing the norm tables of Iranian students' learning and study strategies is suggested.

Key Words : *Learning and Study Strategies ; Midwifery Students ; Attitude ; Motivation.*

منابع

1. Mayo K. E. Learning strategy instruction, exploring of metacognition. Reading Improvement. 1993, 30(3) : ۱۳۰-۱۳۳.
2. Keane M. Preferred leaning styles and study strategies in a linguistically diverse baccalaureate nursing students population. Journal of Nursing Education. 1993, 32(5): 214-221.
3. Prus J. Hatcher L. Hope M. et al. The Learning and Study Strategies Inventory as a Predictor of first-year academic success. Journal of the Freshman Years Experience. 1995, 7(2): 7-26.
4. Khadivzadeh T. Saif A. A. Valaii N. Learning and study strategies of students of Mashad University of Medical Sciences. Medical Education. 2001, 1(2): 124-132.
5. Graham-Suzanne, Rees Felicity. Gender differences in language learning: the question of control. Language Learning Journal. 1995, (11): 18-19.
6. Olaussen B. S. Braten I. Identifying Latent variables measured by the Learning and Strategies Inventory (LASSI) in the Norwegian college students. The Journal of Experimental Education. 1998, 67(4): 82-96.
7. Weinstein C. E. Shultz A. C. Palmer D. R. LASSI Users manual. H & H Publishing, 1987.
8. Weinstein C. E. Shultz A. C. Palmer D. R. Learning and Study Strategies Inventory. Clearwater FL: H & H Publishing, 1987.
9. Braten I. Olaussen B. S. The learning and study strategies of Norwegian first year college students. Annual Meeting of the American Educational Research Association. San Diego, CA: April, 1998.